

Sparta kuningas ja Helena abikaasa Menelaos (Rostislav Gurjev, vasakul) ning Mückeene kuningas Agamemnon (Väino Puura) vaidlushoos.

Harri Rospu

Naiserööv, mis vallandas Trooja sõja

Kauneima naise armastuse võidab ikka see, kes on osavam ja taibukam. Nii võib väga lühidalt võtta kokku Jacques Offenbachi opereti «Ilus Helena», mis esietendub reedel rahvusoperis Estonia.

TAMBET KAUGEMA

«Eestlastel on Offenbachi märksa lihtsam lavastada kui soomlastel,» ütles «Ilusa Helena» koreograaf Juhani Rytköla Soomest. «Eestlaste keel on salongilikult kergem ja kõlavam, soome keel pole selleks piisavalt nõbe,» selgitas ta. «Sama lugu on ka soomlaste meelega, neil võtab kõik palju rohkem aega.»

Vaid näiliselt kerge

Offenbachi opereti aluseks on antiikmütoloogiast tuntud sündmused, mis saavad alguse legendaarsest õunaloost ning viivad välja kurikuulsa kümme aasta kestnud Trooja sõjani. Nagu operetile kohane, lõpeb Offenbachi versioonis lugu hästi: Paris ja röövitud Helena purjetavad õnnelikult Trooja poole.

«Kui me alustasime seda tööd, tundus, et prantslaste

Offenbachi «Ilusast Helenast» on kaks versiooni, erinevus puudutab Parist. Tavaliselt laulab tema osa tenor, kusjuures mitte tavaline, vaid äärmiselt kõrge, lüüriline tenor. «Sellist pole Eestis ja võibolla ka kogu põhjapoolkeral,» selgitas lavastaja Kuningas, miks Estonias otsustati baritoni-Parise variandi kasuks. «Nii Aare Saal kui ka Rauno Elp tulevad selle osaga suurepäraselt toime,» kinnitas Kuningas.

Offenbachi operetitradiisiooni juurde käib selle zanri kohta ootamatult palju poliitikat ja päevakajalisust. Ta võttis pilada omaaegseid suuri riigi- ning väejuhte, Homeroose eepose tegelasi ja ajaloolismüütilisi isikuid, koguni jumalaid. Et päevakajalisus on kiire kaotama oma sära ning arusaadavust, lühendas ja mugandas Neeme Kuningas Offenbachi algset teksti, tuues sinna sisse nähtusi, suhteid ja tendentse, mis on tänapäevale omased. «Eesti publikule pakutakse täiesti unikaalset versiooni, mis näiteks Lätis või Soomes mängituna ei pruugi olla kaugeltki nii arusaadav,» ütles Kuningas.

Oluline osa selles lavastu-

Offenbachi opereti aluseks on antiikmütoloogias tuntud sündmused, mis saavad alguse legendaarsetest õunaloo- ning viivad välja kurikuulsa kümme aasta kestnud Trooja sõjani. Nagu operetile ko- hane, lõpeb Offenbachi versioo- nis lugu hästi: Paris ja röövi- tud Helena purjetavad õnne- likult Trooja poole.

«Kui me alustasime seda tööd, tundus, et prantslaste üks armastatumaid operette «Ilus Helena» on kerge mater- jal,» ütles lavastaja Neeme Kuningas, «nii muusikaliselt kui ka osatäitmistelt. Aga mi- da rohkem süvenesime, seda rohkem hakkasime aru saa- ma, kui palju see operett mei- le võimalusi annab ja kui pal- ju esitab nõudmisi lavastaja, kunstniku, koreograafi, diri- gendi, osatäitjate fantaasiale.»

Kuninga sõnul oli Estonial välja panna võimekas ja selle- le loole harukordselt hästi so- biv koosseis. «Tegelikult ko- guni kaks koosseisu,» lisis ta. Sparta kuninganna ja Mene- laose abikaasa Helena rolli laulavad vaheldumisi Tiiu Laur ja Pirjo Levandi. Neist viimast äsja tabanud haiguse tõttu langeb vähemalt esime- sel nädalal kogu koormus Tiiu Lauri õlgadele.

Trooja printsi Parise rolli esitavad Rauno Elp või Aare Saal; Agamemnonit, Mukeene kuningat laulavad Väino Puu- ra või Tarmo Sild. Sparta ku- ninga Menelaose ehk Helena õnnetu abikaasa rollis saab näha Rostislav Gurjevit või Ivo Kuuske.

kiire kaotama oma sara- arusaadavust, lühendas ja mugandas Neeme Kuningas Offenbachi algset teksti, tuues sinna sisse nähtusi, suhteid ja tendentse, mis on tänapäeva- le omased. «Eesti publikule pakutakse täiesti unikaalset versiooni, mis näiteks Lätis või Soomes mängituna ei pruugi olla kaugeltki nii aru- saadav,» ütles Kuningas.

Oluline osa selles lavastu- ses on ka liikumisel, kinnitas Juhani Rytköla. «Olen näinud «Ilusa Helena» selliseid ver- sioone, kus osalised üksnes seisavad ja laulavad,» selgitas ta, «meie koos lavastajaga püüdsime lauljad võimalikult palju hüppama ja tantsima panna, nii peaks vaatajatel huvitavam olema.» Lavastuse muusikaline juht ja dirigent on Erki Pehk, kunstnikutöö on teinud Jaak Vaus.

Traditsiooni taastamine

Offenbachi-lavastamise traditsioon ulatub Estonias aastasse 1910, kuid suurem osa lavastusi jäävad siiski Tei- se maailmasõja eelsesse pe- rioodi. Nõukogude võimu ajal lavastati vaid «Tänavalauli- kuid» (ehk «Pericholat», 1949), «Rüütel Sinihabet» (1972) ja kaks korda «Hoffmanni lugu- sid» (1957 ja 1988).

«Estonia operetirepertuaa- ris on olnud põhiliselt vaid viini klassika ja neoklassika,» ütles Kuningas, «seega on «Ilus Helena» üle hulga aja tõ- sine pöördumine Offenbachi poole, mis ühtlasi rikastab rahvusoperi affissi.»